

"Er is geen man," begon de schilder Elstir, "hoe wijs ook, die niet op enig moment in zijn jeugd dingen heeft gezegd, of geleefd op een manier die zo onaangenaam is voor hem in het latere leven, dat hij dat graag, indien mogelijk, uit zijn geheugen zou willen wissen. En toch zou hij er niet volledig spijt van moeten hebben, omdat hij niet zeker kan zijn dat hij werkelijk een wijs man is geworden - voor zover het mogelijk is voor ons om wijs te zijn - tenzij hij door alle dwaze of ongezonde incarnaties is gegaan die die laatste fase moeten voorafgaan... We worden niet voorzien van wijsheid, we moeten die zelf ontdekken, na een reis door de wildernis die niemand anders voor ons kan maken, een inspanning die niemand ons kan besparen, want onze wijsheid is het gezichtspunt van waaruit we de wereld uiteindelijk gaan beschouwen."
(Op zoek naar de verloren tijd - Marcel Proust)

Ontdek, één te worden, twee te blijven.

Paul Bastiaans

ONTDEK,

één te worden, twee te blijven.

Paul Bastiaans

WINTER LENTE ZOMER HERFST 2025

fotografie & poëzie een bochtige weg

14 jaar later

Paul Bastiaans

Schrijven met licht

Als je waarlijk om de weg vraagt moet je eerst erkennen dat je niet weet waar je staat.

Gedurende 2025, de perioden van mijn wandelingen op de Veluwe, in Leiden & omstreken heb ik mede via perspectieven van anderen, veel mogen leren.

Door de vele versies en publicaties na 21 december 2012 is mij met groot belang duidelijk gemaakt dat het *ik* een toestand kan kennen waarbij dit *ik* *buiten zichzelf* is.

Het *ik* dat zich tegenover alles en iedereen als heer en meester gedraagt, een einde kent.

Deze gebeurtenis kan zich voordoen wanneer het *ik* in die mate geconfronteerd wordt met *iets anders* dat het niet meer te rangschikken valt binnen een van de categorieën van het *ik*.

Het moment waarop het *ik* zijn, haar of diens bestaan ter discussie gesteld ziet staan, en niet meer in de gelegenheid is zijn, haar of diens identiteit te volharden.

Geraakt door *het andere* ziet het *ik* zich zodoende afgesneden, de schijn van zelfgenoegzaamheid waarin *ik* beweegt wordt doorbroken.

Het andere kan alleen als *andere* gebeuren, indien *het andere* als *andere* verrast, waardoor het *ik* als het ware explodeert.

De contradictie van *het zelf* is hier zodanig een beweging naar binnen toe, waarbij er ruimte wordt gemaakt voor *het andere* tevens een einde kan inluiden voor onze oerdrang de werkelijkheid te willen begrijpen.

De notie van een soeverein bewustzijn moet nu dus worden losgelaten, is ook reeds overmeesterd, want uiteindelijk moet worden ingezien, alleen de gebeurtenis is, leermeester.

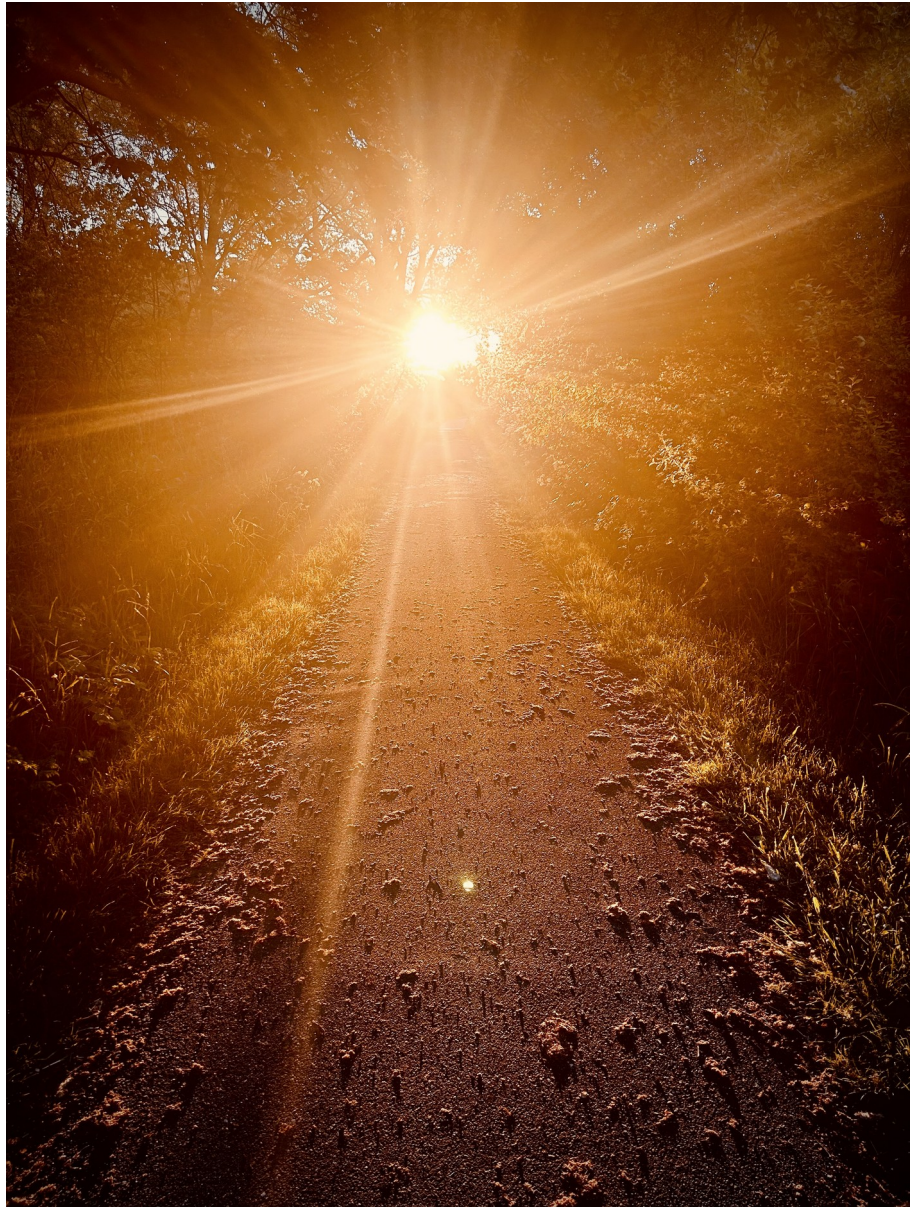

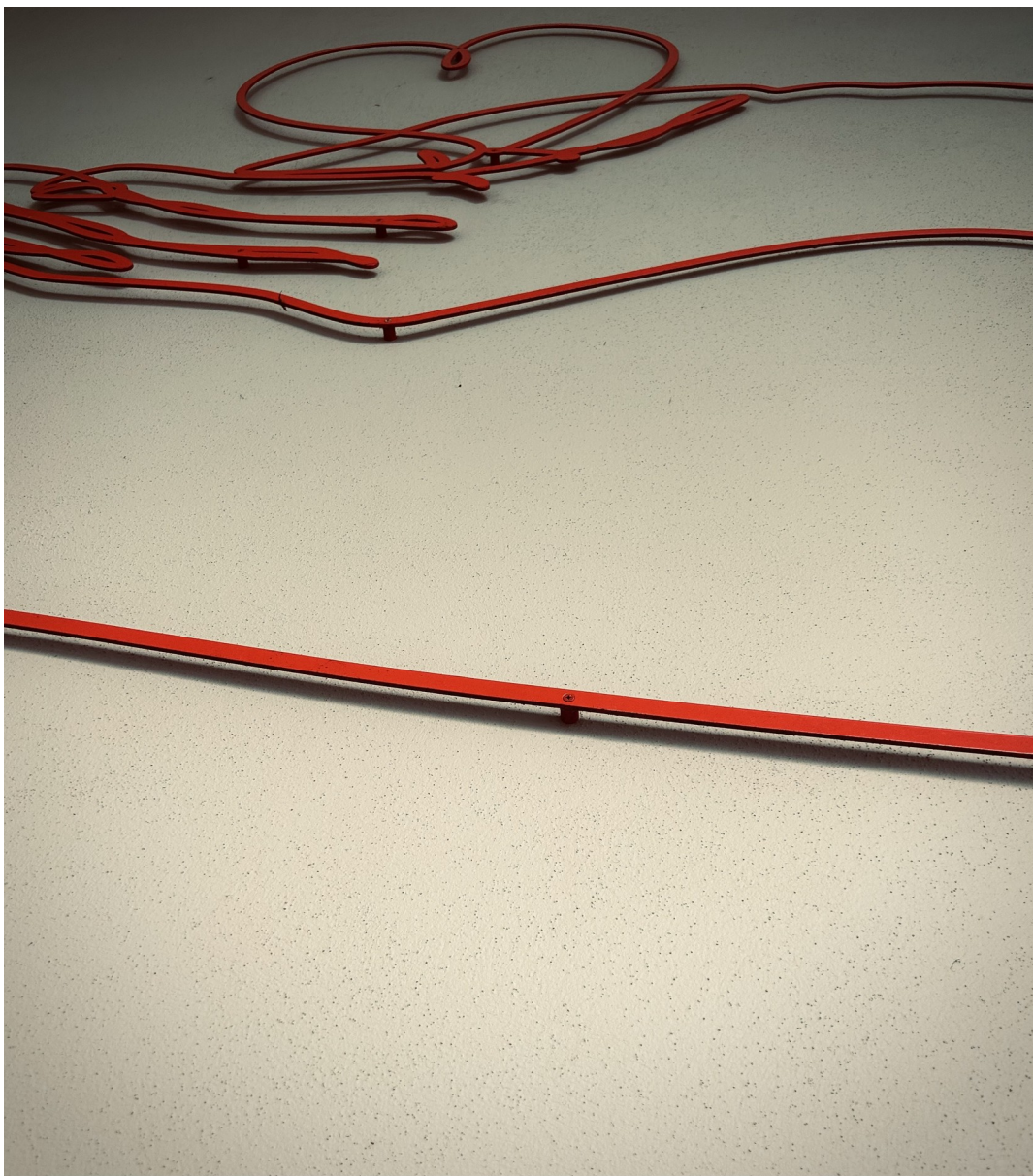

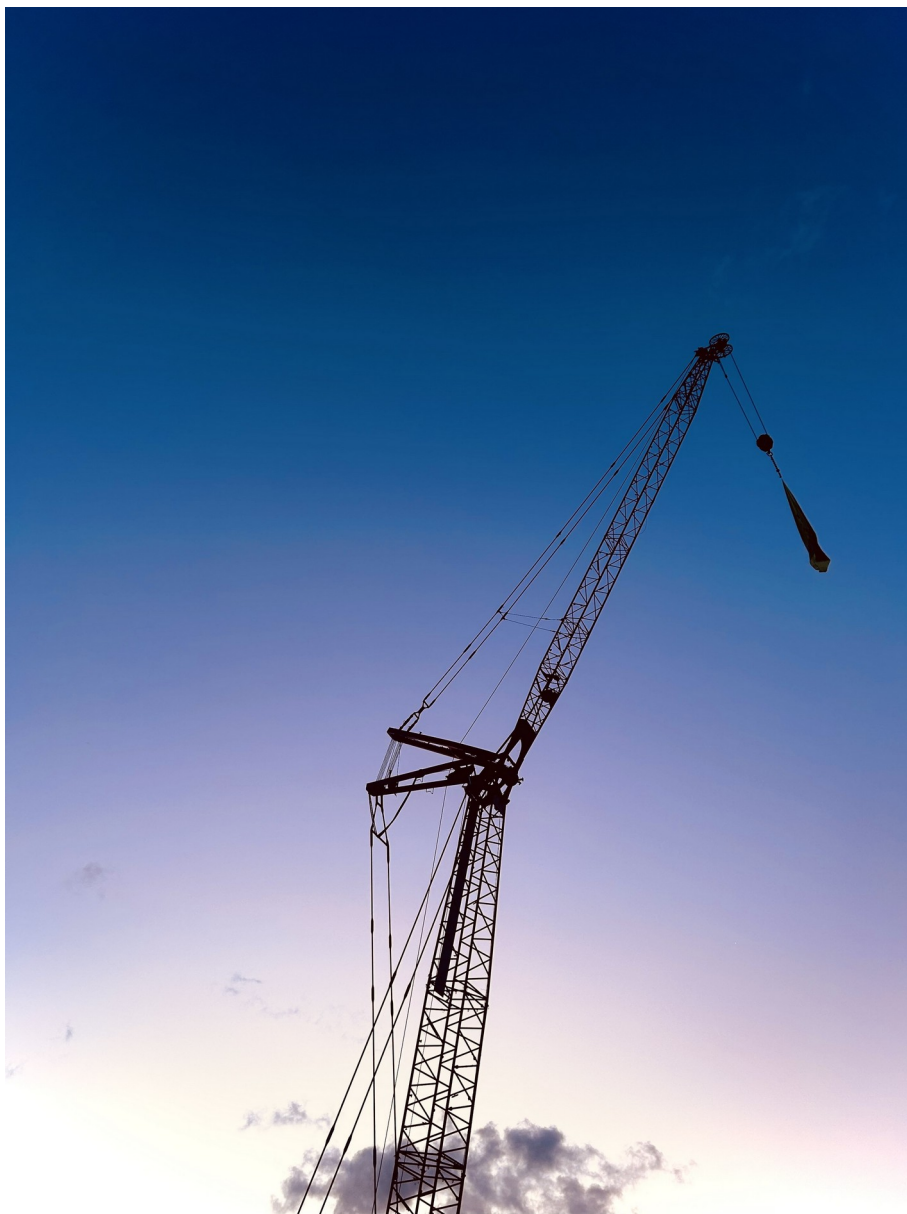

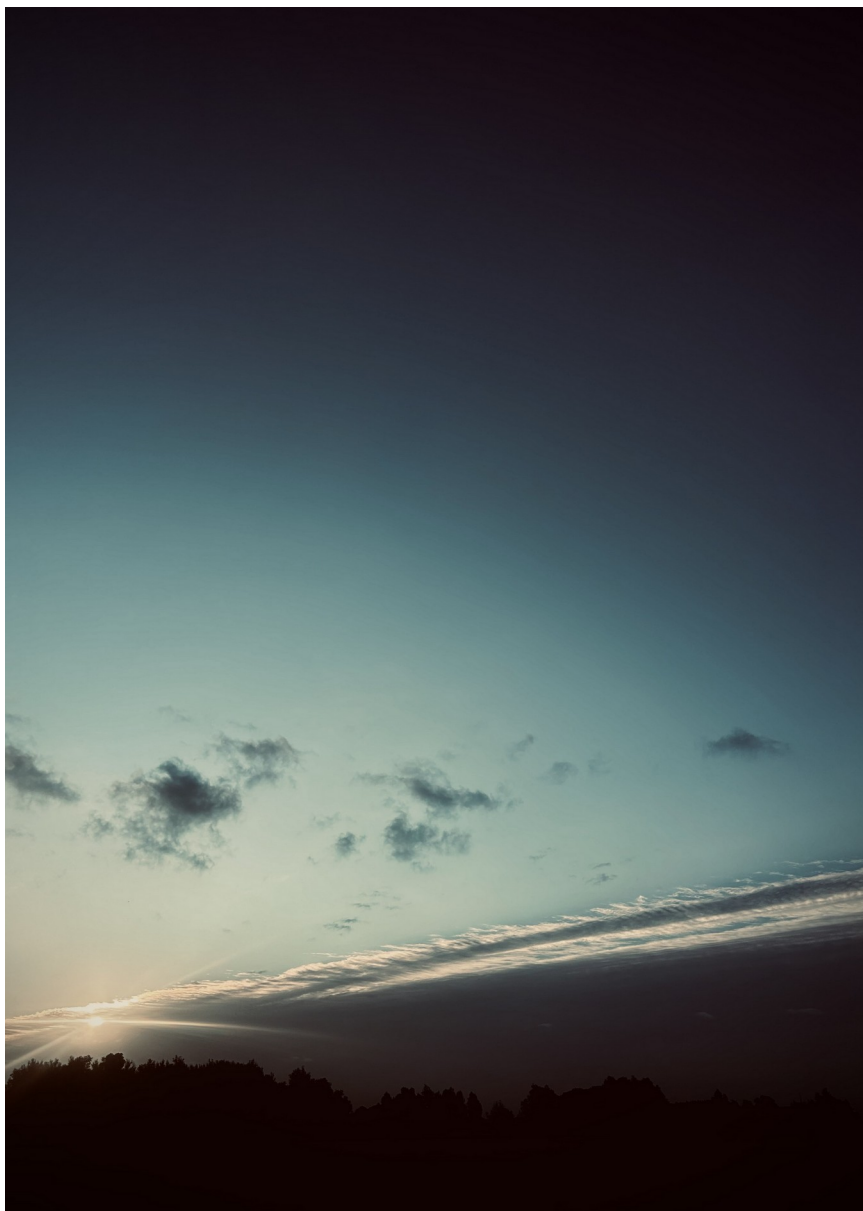

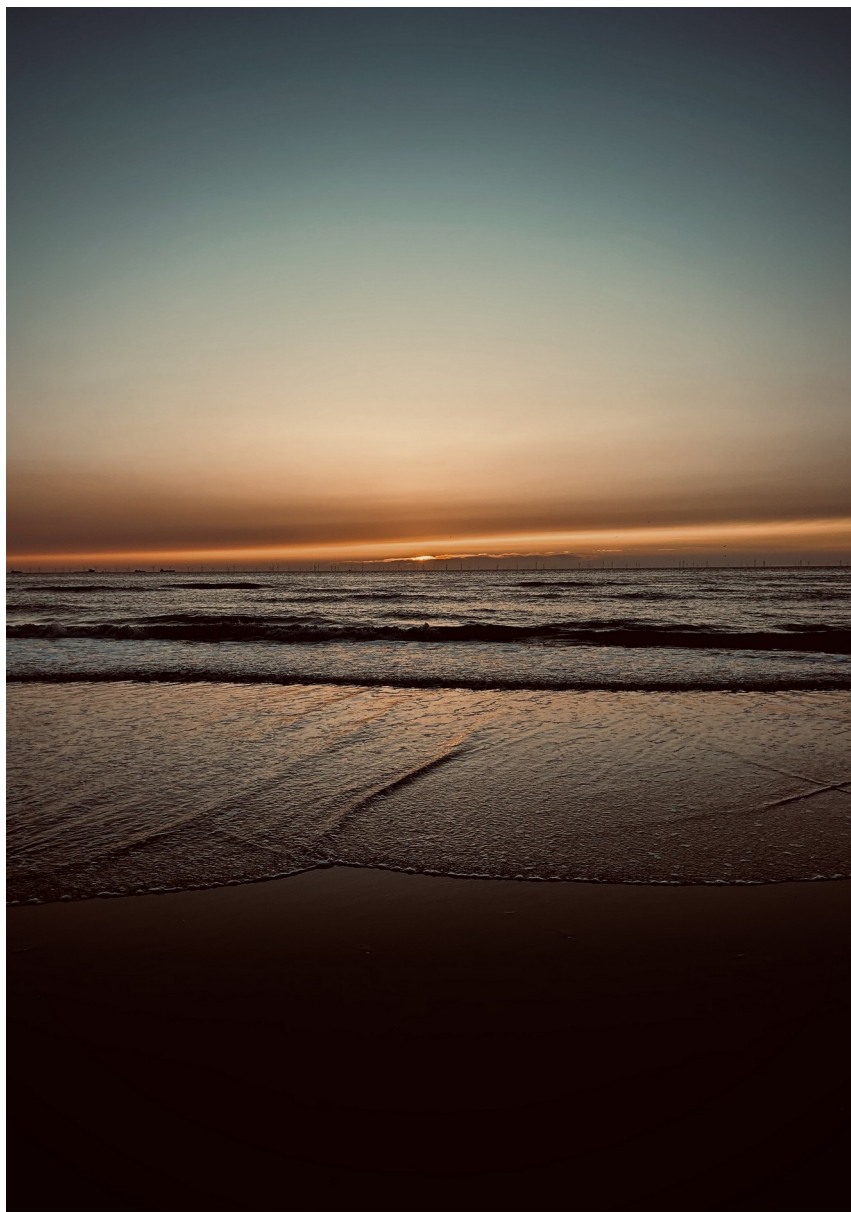

Ode aan 't licht

Geliefde, jij, je gouden sandalen zijn als goddelijke wijn, als een kus van de beker zoet geschonken.

In de ochtend raak je m'n wangen de roes kleurt m'n gezicht, blozend.

Krans van zilverwit flirt met mijn ziel en een zee, nu nog purperblauw, doen 't hart harder bonzen.

Ontdek een oranje deken voordat vurige vingers de natuur bespelen

en aanschouw, dertig wijze zwanen.

Leer mij zingen, leer mij onbevangen over bloemen en tranen

over leven als metamorfose van 'n diep donkere nacht.

Wanneer die ene ster, tafelkleed gevuld met sterren, laat verdwijnen

jij weer op mag treden.

Je gouden troon zijn schijnende paletten, je stroken verf dat alles vermengd

en in de hoogte fel een valk die zoekt

een groen woud waar lelies, roos, hyacint & iris bloeien

waar regenboog oog is, toegang tot 't rijk van diepe bodemgrond.

Jij, jij laat ons knippen nooit te grijpen wat we willen zien

en als de klok z'n kleinste rondes maakt, wanneer je ondergaat, met ademteug van een westervind

schieten woorden tekort & discus 'ik' teniet.

Gouden fluweel

Weet je nog toen je me vond in 't hart van het groene diep verzonken?

Weet je nog laatst toen je je poorten opende, m'n ogen, op dat versleten bankje aan de oever, alleen.

Ik stond er keer op keer je verscheen afwezig keer op keer.

Was het jij die naar me keek met jong enthousiasme, of was ik 't die oneindig jij aanschouwde?

Weet je nog die allereerste keer?

Toen de nacht, dag werd, toen jouw liefde straalde

zwemen van violette blaauw met hemelse gloed

betoverende paarsachtige toppen van bloemrijke heide.

Mistig rood bereikte mijn stille roep, dieporanje lijnen vulden m'n hart.

Je gaf me helder zoals voorspeld op het perron van grijze tegenslag.

Je gaf me, zuiver verlangen & kolkende leegte.

De wind strooide zand op mijn huid, gouden fluweel toucheerde m'n hand

laagje voor laagje.

Geliefde

ik hoor je zang.

Groei zoals je nog nooit bent opgestaan

groei vanuit 't loof want de steiger is wijs jij kent de weg..

Vrucht met grote vleugels

als ik dan ook vrij mag zijn

breng me terug naar de zee, breng me 't vuur zoals eerder

weet je nog?

Zucht van een ster

Er wil een verhaal verteld worden.

Hoe het universum geslagen weerklonk, in naam en vorm.

Over een parelduiker in bruidskleed, met witte vlekken op de flanken

over een blauwe reiger als standbeeld, met lange gele poten

de boomklever die klimt met beetelachtige snavel

over de nachtegaal en haar geroemde, rijke lied.

Er wil een verhaal verteld worden.

Over een zucht van een ster in schemering

over hoe er vrede werd gesloten met de lucht.

Het ridderspoor

Woestijn van stof in mij heb jij 't vermiste goud gevonden.

Je zag me, verborgen oase, ik was 'n munt toen steen en daarna hout.

Voor jou, voor de tienduizend dingen, ontvlamde het graan

en 't brood inmiddels op de top werd gegeten in mist en doorzichtigheid.

Haal het kleed van de tafel want, er is wijn genoeg van ieder één

drink, een simpele kop, opdat de waarheid wordt uitgesproken.

Zonderlijke ster, buitengewoon licht, liniaal boven horizon, jij.

Geheime bestemmingen hebben alle wegen.

Zo werd er geproost & gezegend.

Als ik ongeduldig ben

Ken je die plek waar de lucht zachtblauw is

waar de pen niet hapert, waar de tijd volmaakt is?

Ken je die plek waar 't veld smaragdgroen is

waar de bergen hoog zijn en de zee zich uitstrekt?

Glooiende heuvels, geritsel van wind door oude bomen

jaar in jaar uit, geurige bloemen, en weelderige wijn aan verlangende lippen.

Als ik ongeduldig ben, vergeef me dan mijn liefste

ik heb het anders gewild.

Met een beker in de hand, herpak ik me, drink

elke seconde kwelt m'n gewonde hart.

Hoe kan ik schrijven wat m'n ogen niet zien?

Waar iedere ademteng, in stilte, naar verlangt.

Ken je die plek waar de lucht zachtblauw is

waar de pen nooit hapert, waar de tijd volmaakt is?

Verdwalen

Waar was je toen ik slechts naar de regen keek?

Waar was je toen ik drijfnat de natuur bestreed de elementen dorstig met enkel kracht verweerde?

Hetzelfde, verkent elke strijder

maar 't zeldzaam jij zoekt jou ook

en als het water donker wordt met kleine toefjes wit in linker bovenhoek

de boeien bleekroze kleuren als vlagen van onstuitbare liefde

daar, tussen populieren, groeit het mysterie.

Een eervol zijnde.

Geduld

*Kelk van zijde, helderroze kronen en piramideachtige trossen
verdwaalde zwammen van lichtbruin, lamellen van diep blaauwgrijs.*

Hoop, verandering.

Eerder vandaag viel je in een spijl

nu heb je een gat in je voet

vergeet verlangens die niet de jouwe zijn

vul de kan vol, drink en loop dronken verder.

Alles komt goed.

Door de stilte

Zondagochtend

een aurelia vlinder vliegt van m'n hand

naar donkere vlekken op 't perzikkruid

boven m'n schuurtje zit een schuwe duif, met roze borst

in de lucht vliegt een pimpelmeesje lawaaiig weg.

Duizendmaal heb ik me de vraag van betekenis gesteld

door de stilte, gaf ik op, en werd ontroerd.

Pas toen verlangens ophielden kwam er rust.

Gematigd opent een deur.

Zondagochtend; een wilde kat springt van de schutting

huppelt door het jadegroene gras

verderop, een Japanse sierappel, met dichte kroon aan gebogen twijgen

de klok van de kerk die luidt: het is pas elf uur

als een goudpaarse kever glanst, in zilverwitte gedaante.

Thuis

Wanneer wij elkaar aanraken voel ik niet altijd jouw vingers tegen de mijne.

Soms voel ik tintelingen, rillingen, levenskracht.

Terwijl die energie tussen ons stroomt, leer ik mezelf kennen, vervreemd - dwalend in wat ik zie.

In jouw ogen reis ik door chaos naar het begin van tijd.

De grond leek onder mij op te lossen, ben niet langer wie ik denk dat ik ben.

Voor jou, m'n zachte liefje met besterde huid, steeg ik op, overstijg mijn zelf.

Ontdek, één te worden, twee te blijven.

IJsvogel

Blaauwe flits over het water

wie laag vliegt is alleen in weerspiegeling te zien.

Pas als alles verloren is, dan pas, is alles mogelijk

Goede winter, een bochtige weg

Verborgen kristallen zilverwit geschonken staalblauwe pencelen schrijven.

Licht, laat geuren van eenzaamheid verdwijnen door geluiden die het water kraken.

Een bevroren zandvolk strijkt neer, vele tochten versmelten tot middenweg.

Geliefd innerlijk canon, sneeuw van kwetsbaarheid & twijfel.

Je zoete harmonie blijft 't leven meerstemmig vieren

stil & vredig luid jij ochtenden in

zondag 21 december 2025

Nawoord van de schrijver

Het is vandaag woensdag 2 september 2026. Ik ben 39 jaar oud en woon sinds drieënhalf jaar in Leiden samen met mijn vriendin. Ik ben verhuisd vanuit Amsterdam.

Ik heb culturele/wijsgerige antropologie gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam. Op 21-12-2012 (einde van de Maya-kalender) ben ik begonnen met het schrijven van m'n masterthesis, een auto-etnografie (behaald).

Toen nog, dacht ik een hoofdrolspeler te zijn in een soort spirituele transformatie.

Sinds recent weet ik dat dit onderdeel is geweest van een psychose.

Ik ben door GGZ Rivierduinen behandeld voor een stukje grootheidswaanzin, betrekkingswanen, achtervolgingswanen, akoestische -en visuele hallucinaties.

Toen het in 2025 niet zo goed met mij ging was ik veelal vroeg wakker, en ging dan rond 04.00u in de nacht wandelen. En wat ik zag was *zó ontzagwekkend & oogverblindend mooi* dat ik steeds meer zelfinzicht kreeg en hulp ben gaan zoeken. Dit proces heb ik proberen te vangen in dit document.

Ik wil psychoses blijven zien als psychiatrische problematiek, maar tevens flirten met de idee om 't te zien als diepe existentiële crises met grenservaringen voor eventuele nieuwe (levens)inzichten.

Dit werk is in het verlengde hiervan gemaakt, om stigma's te doorbreken, met name vanwege de eenzijdige berichtgeving in de actualiteit.

Inspiratie heb ik verkregen door denkers zoals Emmanuel Levinas, Martin Buber, Carl Jung, Erich Fromm & Simone Weil* - door *een veelvoud prachtige poëzie* te uitgebreid om hier te benoemen

* "Zelfs wanneer de inspanningen van de aandacht jarenlang vruchteloos zouden blijven, dan nog zal de ziel op een dag worden overstroomd door een licht dat volkomen evenredig is aan die inspanningen." (Wachten op God, Overwegingen over de goede manier van studeren bij het onderwijs)

Artistieke vertaling

Ontdek, één te worden, twee te blijven

Wat gebeurt er wanneer het vanzelfsprekende ik zijn greep op de werkelijkheid verliest? En wat ontstaat er wanneer we niet uitsluitend spreken over degene die een psychose heeft ervaren, maar ons werkelijk tot hem, haar of hen wenden - niet als object van onderzoek, maar als mens in ontmoeting?

Ontdek, één te worden, twee te blijven is een fotografisch en poëtisch onderzoek naar waanzin, identiteit, werkelijkheid en ontmoeting. Het werk is ontstaan vanuit wandelingen, observaties en ervaringen waarin de verhouding tussen mijzelf en de wereld veranderde. Licht, water, bloemen, landschappen en stilte, werden daarbij niet alleen fenomenen om te aanschouwen, maar manieren om opnieuw te leren kijken. Als een zoektocht naar nieuwe ogen.

De titel vormt de kern van het werk. *Eén te worden, twee te blijven* verwijst naar een verlangen naar verbondenheid zonder dat het onderscheid tussen ik en ander verdwijnt. Het is de paradox van de ontmoeting: dichter bij de ander komen zonder de ander in jezelf op te lossen; geraakt worden zonder bezit te nemen; verbonden raken zonder het verschil uit te wissen.

Juist daar wordt het vanzelfsprekende ik kwetsbaar. Zolang de wereld zich laat ordenen volgens onze verwachtingen, kunnen we onszelf gemakkelijk als middelpunt ervaren: als degene die kijkt, benoemt, begrijpt en betekenis geeft. Maar wat gebeurt er wanneer iets verschijnt dat zich niet laat onderbrengen in onze bestaande categorieën? Wanneer het andere werkelijk anders blijkt?

Dan kan het ik niet langer volledig op zichzelf terugvallen. De ontmoeting opent een ruimte waarin niet alleen de wereld verandert, maar ook degene die kijkt.

Vanuit die gedachte onderzoek ik de verhouding tussen rede en waanzin. Wat wij als waanzin beschouwen, is niet altijd hetzelfde geweest. De betekenis ervan verandert met de tijd, en daarmee verandert ook de manier waarop de samenleving zich verhoudt tot degenen die als waanzinnig

worden beschouwd. In verschillende historische en culturele contexten kon waanzin worden verbonden met het symbolische, het morele of het spirituele; binnen de moderne psychiatrie werd zij steeds sterker een object van observatie, classificatie en behandeling.

Mijn werk wil deze perspectieven niet eenvoudig tegenover elkaar plaatsen. Het medische perspectief heeft betekenis en een psychose erkennen als psychiatrische problematiek blijft voor mij staan. Tegelijkertijd wil ik ruimte maken voor de geleefde ervaring: voor wat iemand tijdens en na een psychose ervaart, voor de vragen die daarin kunnen ontstaan, en voor de mogelijkheid dat zulke ervaringen, zonder letterlijk waar te zijn, existentiële betekenis krijgen.

Mijn eigen ervaringen vormen daarom geen bewijs voor een alternatieve werkelijkheid en evenmin een romantisering van psychose. Ze vormen het vertrekpunt van een onderzoek. Wat gebeurt er met identiteit wanneer vertrouwde grenzen tussen binnen en buiten, tussen zelf en wereld tijdelijk verschuiven? Wat blijft er over wanneer zekerheid plaatsmaakt voor verwondering?

Fotografie en poëzie zijn mijn manieren om deze vragen niet voortijdig te beantwoorden.

Een foto kan iets zichtbaar maken zonder het volledig te verklaren. Een gedicht kan iets aanraken zonder het vast te leggen. Licht verandert een landschap zonder dat het landschap zelf verandert. Een vogel die over het water vliegt, verschijnt misschien slechts als een blauwe flits - aanwezig, maar bijna onmiddellijk weer verdwenen. Juist in die verbazing ontstaat aandacht.

Daarom gaat dit werk uiteindelijk niet alleen over 'wat' ik heb gezien, maar over 'hoe' we kijken.

Kijken is nooit volledig neutraal. We kijken vanuit verwachtingen, herinneringen, verlangens en categorieën. Maar soms verschijnt er iets dat zich daaraan onttrekt. Kleur, weerspiegeling, dauw, een ander mens. Iets dat niet onmiddellijk hoeft te worden verklaard om werkelijk te worden ontmoet.

Daarin ligt voor mij de waarde van aandacht: niet alles onmiddellijk naar onszelf toetrekken, maar ruimte laten voor wat zich aandient.

De ontmoeting met het andere vraagt daarom niet noodzakelijk om een oplossing. Misschien vraagt zij eerder om een vorm van ontvankelijkheid. Bereidheid om even niet te weten. Om te erkennen dat de werkelijkheid groter kan zijn dan de categorieën waarmee wij haar proberen te ordenen.

Zo ontstaat een ruimte tussen rede en waanzin, tussen ik en ander, tussen psychiatrische verklaring en geleefde ervaring, tussen weten en verwondering.

Die ruimte is geen compromis en geen nieuwe waarheid.

Het is een paradoxale tussenruimte.

Een plek waarin het onbekende niet onmiddellijk hoeft te worden beheerst. Waarin ervaring niet automatisch tot waarheid wordt verheven, evenmin wordt gereduceerd tot een defect. Een plek waarin verschil en verbondenheid naast elkaar kunnen bestaan.

Daarom eindigt dit werk niet met een antwoord.

Het nodigt uit tot een gesprek.

Een wijsgerig antropologisch gesprek over de betekenis van waarachtige ontmoetingen, over de betekenis van samenleven. Over hoe constant, samen te blijven worden.

Ontdek, één te worden, twee te blijven.

